

THE SOUND OF SPRING IN VIETNAMESE SONGS

Trinh Thi Thuy Khuyen

Thanh Hoa University of Culture, Sports and Tourism

Email: *trinhthithuykhuyen@dvt.edu.vn*

Received: 02/01/2024

Reviewed: 03/01/2024

Revised: 10/01/2024

Accepted: 26/01/2024

Released: 31/01/2024

There are four seasons of a year: Spring, Summer, Fall, Winter, but perhaps Spring is the most popular season. Because after the cold winter comes a warm spring with trees sprouting, blooming and fragrant. For a long time, spring has always been an endless source of inspiration for poets, writers, artists, and musicians who compose valuable works, including songs. Songs about spring are felt and expressed by musicians with many different levels of emotion. The resounding sounds of spring represent the image of Vietnamese people in war, in peace, in work, in life... are very simple and nice. Spring, with the changes of heaven and earth, nature, people... is a source of emotions for musicians to write works, good songs dedicated to life.

Key words: Sound; Songs; Spring.

---

1. Giới thiệu

Mùa xuân luôn là nguồn cảm hứng vô tận của các nhạc sĩ, mỗi dịp tết đến xuân về, nguồn cảm hứng ấy lại càng dào dạt trong tâm hồn người nhạc sĩ trước khung cảnh đất trời như trẻ lại, thanh âm mùa xuân đang tràn ngập lối, trên mọi nẻo đường, đến khắp miền quê. Thế nhưng trong mỗi người lại có cách quan sát và sự cảm nhận khác nhau, do vậy các ca khúc viết về mùa xuân cũng được các nhạc sĩ khai thác ở nhiều góc độ, khía cạnh, không gian, thời gian... khác nhau, tùy theo tâm trạng của từng người trong từng khoảnh khắc nhất định.

Đất nước ta đã trải qua hai cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ. Qua hai cuộc chiến tranh khốc liệt đó quân và dân ta đã làm nên mùa xuân đại thắng, trong gian khổ, khó khăn đó nhưng quân và dân ta luôn giữ vững tinh thần lạc quan, yêu đời, hy vọng vào ngày mai tươi sáng. Mùa xuân trong giai đoạn này được các nhạc sĩ khắc họa qua các ca khúc như *Xuân chiến khu* của Xuân Hồng, *Bài ca hy vọng* của Văn Ký, *Mơ đời chiến sĩ* của Lương Ngọc Trác, thơ Mạc Tàn, *Cùng hành quân giữa mùa xuân* của Hoàng Hà, *Chào anh giải phóng quân, chào mùa xuân đại thắng* của Hoàng Vân ...

Sau chiến tranh đất nước độc lập, giang sơn thu về một mối, những ca khúc về mùa xuân lại thể hiện sự vui tươi, phấn khởi, niềm hân hoan, vui sướng được lắng đọng trong từng nốt nhạc, trong mỗi lời ca như: *Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh* của Xuân Hồng, *Một nét ca trù ngày xuân* của Nguyễn Cường, *Mùa xuân đến rồi đó* của Trần Chung, *Hơi thở mùa xuân* của Dương Thu, *Mùa xuân gọi* của Trần Tiến, *Lời tỏ tình mùa xuân* của Thanh Tùng ...

Từ các ca khúc viết về mùa xuân, trong phạm vi bài viết này, chúng tôi phân tích đặc điểm âm nhạc, nội dung lời ca và tính chất của một số ca khúc để thấy được thanh âm của mùa xuân với những nốt trầm, nốt bổng, nốt nhẹ nhàng, sâu lắng, yêu thương, nốt hoan hỉ, vui tươi, yêu đời...

2. Tổng quan nghiên cứu vấn đề

Trong nội dung nghiên cứu của bài viết, chúng tôi đã tìm đọc những công trình nghiên cứu về ca khúc Việt Nam trong đó có ca khúc viết về mùa xuân, ngoài ra còn có các bài viết nghiên cứu đăng trên các tạp chí, các tuyển tập văn bản âm nhạc ca khúc viết về mùa xuân.

Trong cuốn “Âm nhạc mới Việt Nam tiến trình và thành tựu” của nhiều tác giả đã tổng kết dưới dạng chuyên luận một cách hệ thống quá trình hình thành và phát triển của nền âm nhạc mới Việt Nam từ khoảng đầu thế kỷ 20 cho đến nay. Công trình được chia thành 3 phần tương ứng với ba giai đoạn lịch sử. Phần thứ nhất *Sự hình thành âm nhạc mới* (khoảng đầu thế kỷ 20 đến năm 1945); Phần thứ hai *Những bước trưởng thành*; Phần thứ ba *Chặng đường mới* (từ năm 1975 đến nay). Trong các giai đoạn lịch sử được phân chia, giai đoạn nào cũng có những ca khúc viết về mùa xuân, tiêu biểu phải kể đến: *Cung đàn xuân* của Văn Cao, *Xuân chiến khu* của Xuân Hồng, *Cùng hành quân giữa mùa xuân* của Cẩm La, *Mùa xuân đầu tiên* của Văn Cao, *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* của Xuân Hồng, *Tình ca mùa xuân* của Trần Hoàn...[2]

Công trình nghiên cứu của Nguyễn Đăng Nghị “Bay lên từ truyền thống” gồm 3 chương, đánh giá quá trình hình thành và phát triển của ca khúc Việt Nam từ 1930 đến 1975. Trong đó, chúng tôi chú ý tới chương 3 với nội dung: *Những giá trị của ca khúc cách mạng Việt Nam*. Chương này, tác giả tìm ra những giá trị của ca khúc cách mạng Việt Nam ở 3 phương diện: Tính nhân bản truyền thống trong cách tiếp cận cái bi; Bước chuyển trong tâm thức từ hướng ngoại sang hướng nội; Gợi mở về phương thức sáng tác ca khúc. Nội dung trong chương này tác giả đã nhắc đến một số ca khúc như: *Xuân năm xưa* của Lê Thương, *Đảng đã cho ta cả mùa xuân* của Phạm Tuyên; *Xuân chiến khu* của Xuân Hồng, *Cùng hành quân giữa mùa xuân* của Cẩm La, *Chào anh giải phóng quân chào mùa xuân đại thắng* của Hoàng Vân. [5]

Bài viết “Xuân Hồng với những chặng xuân” của tác giả Nguyễn Đăng Nghị đăng trên Tạp chí *Trường Đại học Nghệ thuật Trung ương*, Hà Nội, năm 2010 giới thiệu về cuộc đời và sự nghiệp của nhạc sĩ Xuân Hồng, đặc biệt bài viết phân tích khá sâu 2 ca khúc viết về mùa của nhạc sĩ đó là *Xuân chiến khu* và *Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh* để làm rõ những chặng xuân của nhạc sĩ Xuân Hồng từ xuân trong chiến khu cho đến mùa xuân trong hòa bình, trong tình yêu thương con người.

Bài viết “Trần Hoàn và hai bài hát đặc sắc về mùa xuân” của Nguyễn Đình San đăng trên Tạp chí *Công an Nhân dân online* (năm 2021) kể về hoàn cảnh ra đời của hai ca khúc *Mùa xuân nho nhỏ* và *Tình ca mùa xuân*. *Mùa xuân nho nhỏ* gắn với người bạn thân của nhạc sĩ Trần Hoàn là nhà thơ Thanh Hải, khi ốm nặng nằm trên giường bệnh nhà thơ đã trao bài thơ *Mùa xuân nho nhỏ* cho nhạc sĩ Trần Hoàn phổ nhạc và vào thời khắc chuyển giao của năm 1980 sang 1981 ca khúc đã được vang lên trên sóng phát thanh của Đài tiếng nói Việt Nam và gây ấn tượng mạnh cho người nghe. Ca khúc *Tình ca mùa xuân* là ca khúc nhạc sĩ đã phổ thơ của nhà thơ Nguyễn Loạn để viết tặng vợ của mình.

Ngoài ra còn một số bài viết phân tích ca khúc về mùa xuân ở các góc nhìn khác nhau, chẳng hạn như: *Mùa xuân trong ca khúc viết về Đảng* của Diễm Nguyệt, *Mùa xuân về nghe khúc xuân ca* của Xuân Nhi, *Những giai điệu bất hủ về mùa xuân* của Nguyễn Minh, *Thanh âm mùa xuân âm vang* của Hồ Ngọc Sơn, *Mùa xuân trong những ca khúc bất hủ* của nhạc sĩ Ngọc Khuê...

Nhìn chung các bài đăng trên tạp chí thường nghiên cứu về một đối tượng cụ thể, nhạc sĩ hoặc ca khúc. Mỗi bài viết giúp người đọc hiểu một phần nào đó về thân thế, sự nghiệp của nhạc sĩ cũng như hoàn cảnh sáng tác ca khúc. Có thể nói, đây là những cơ sở dữ liệu quý để chúng tôi tham khảo đưa vào bài viết.

3. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

Để cảm nhận được những thanh âm mùa xuân qua ca khúc Việt ở nhiều góc độ khác nhau, trong phạm vi bài viết này chúng tôi sử dụng các phương pháp:

Phương pháp nghiên cứu tài liệu: Thông qua việc nghiên cứu một số tài liệu, văn bản âm nhạc viết về các ca khúc mùa xuân, chúng tôi kế thừa và vận dụng kết quả nghiên cứu của các tác giả đi trước làm cơ sở lý luận và luận giải các vấn đề cho bài viết.

Phương pháp phân tích, tổng hợp: Phân tích đối tượng nghiên cứu, đồng thời tổng hợp và hệ thống hóa các tài liệu nghiên cứu các ca khúc viết về mùa xuân theo không gian và thời gian.

Phương pháp âm nhạc học: Phương pháp này được chúng tôi dùng vào việc phân tích về đặc điểm âm nhạc thông qua các thành tố: giai điệu, tiết tấu, thang âm điệu thức trong các ca khúc mùa xuân.

4. Kết quả nghiên cứu

Trong bài viết này, để thuận tiện cho nghiên cứu và phân tích tác phẩm, các ca khúc viết về mùa xuân được tác giả nhóm lại thành các chủ đề.

4.1. Mùa xuân dâng Đảng

Có thể nói, âm nhạc có vai trò to lớn trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc của đất nước ta, âm nhạc trong mỗi giai đoạn, thời điểm đều phát huy tác dụng, là lời hiệu triệu thúc giục, là sự khích lệ động viên, là tiếng lòng của nhân dân khát khao độc lập, tự do. Nhờ có Đảng nhân dân ta được sống trong hòa bình, ấm no, hạnh phúc, nhờ có Đảng mới có mùa xuân yên vui trọn vẹn, mỗi dịp tết đến xuân về những khúc ca mùa xuân dâng Đảng lại được cất lên rộn ràng, hân hoan.

Ca khúc *Đảng đã cho ta một mùa xuân* của Phạm Tuyên phần nào nói lên điều đó. Ca khúc cất lên là tiếng lòng của nhân dân hướng về Đảng, ca ngợi công lao của Đảng, Bác Hồ, nguyện thủy chung son sắt dưới cờ Đảng quang vinh.

Nhạc sĩ Phạm Tuyên sáng tác ca khúc này vào mùa xuân năm 1961 khi Đảng ta tròn 30 tuổi, giai đoạn miền Bắc đang trong công cuộc thi đua sản xuất, xây dựng đất nước, miền Nam đang hăng hái chống giặc ngoại xâm. Ca khúc được vang lên: *Đảng đã cho ta một mùa xuân đầy ước vọng/ một mùa xuân tươi tràn ánh sáng khắp nơi nơi/ Đảng đã mang về tuổi xuân cho nước non/ vang tiếng hát ca chứa chan niềm yêu đời.*

(Nhịp nhàng, trong sáng)

Đảng đã cho ta một mùa xuân đầy ước vọng. Một mùa xuân
Đảng đã cho ta cả mùa xuân của cuộc đời. Đảng truyền cho
tươi tràn ánh sáng khắp nơi nơi. Đảng đã đem về tuổi...
ta một niềm tin ở tương lai. Đảng đã mang lại tình...

Ca khúc được viết ở giọng Ddur, nhịp 3/8 với tính chất rộn ràng, trẻ trung, lời ca thể hiện tiếng lòng của nhân dân, nhờ có Đảng giúp dân tộc Việt Nam thoát khỏi ách lao tù, nô lệ để có cuộc sống tự do, âm no, hạnh phúc như ngày hôm nay. *Xua tan màn đêm chiến tranh gieo bao khổ đau/ Cuộc đời từ nay sẽ sáng tươi như mùa xuân/ Vượt mọi gian khó ta tiến lên đi theo Đảng/ Bã gạo tan dần ánh dương càng huy hoàng.*

Nhạc sĩ đã sử dụng biện pháp ẩn dụ để xây dựng hình tượng mùa xuân thật cao đẹp về sự lãnh đạo của Đảng, nhân dân ta luôn tự hào về Đảng. Có Đảng là có mùa xuân, Đảng thành lập vào mùa xuân và mang lại nhiều mùa xuân cho đất nước, cho nhân dân: *Vàng dương hé sáng khi khắp nơi ta có Đảng/ Bóng tối lui dần tiếng chim vui hót vang/ và rồi từ đây ánh dương soi đời mới/ Bước theo cờ Đảng là thấy tương lai sáng tươi.* Cũng trong niềm hân hoan, tự hào, xúc động đó, nhạc sĩ Huy Du đã sáng tác ca khúc *Việt Nam ơi mùa xuân đến rồi.* Ca khúc viết ở nhịp 2/4 với tính chất vui tươi, rộn ràng, lòng dân luôn đặt trọn niềm tin vào sự dẫn dắt của Đảng quang vinh, Bác Hồ vĩ đại, luôn tin tưởng vào ngày mai tươi sáng: *Đảng cộng sản Việt Nam quang vinh/ ánh sáng soi đường đưa ta về chiến thắng/ Tổ quốc độc lập tự do muôn năm/ Đất nước không quên chân lý mang theo tên Người.* Lời ca giản dị, chân thật là tấm lòng biết ơn của nhân dân đối với Đảng, tính chất âm nhạc khỏe khoắn, tiết tấu nhanh, mạnh như thúc giục bước chân người tham gia công cuộc xây dựng quê hương đất nước ngày càng giàu đẹp. Phần cao trào tiết tấu nhanh, chắc, khỏe, thể hiện niềm tự hào, phấn khởi, reo vui của *Việt Nam đang tiến vào kỷ nguyên ánh sáng/ Chủ nghĩa xã hội đẹp thêm năm tháng/ Bước theo Đảng thủy chung trong trắng/ dấu con đường vượt qua mưa nắng/ Việt Nam ơi mùa xuân đến rồi.* Niềm vui sướng, hân hoan của nhân dân đang từng ngày vượt qua mưa nắng để Việt Nam ngày càng trở nên giàu mạnh, thịnh vượng.

Thanh âm mùa xuân dâng Đảng còn thể hiện trong ca khúc *Mùa xuân trên quê hương* của Hoài Mai, sự hân hoan, phấn khởi chào đón mùa xuân: *Quê hương vang mãi muôn khúc ca tung bừng/ Đòi vui nào nức sức sống đang trào dâng/ Mùa về trên quê hương nghe hai tiếng thân thương/ Khi sông núi nối liền tin vui đến mọi miền*. Đôi khi lắng đọng trong thời khắc giao thừa thiêng liêng để tưởng nhớ đến công lao trời biển Đảng, Bác Hồ kính yêu lời *Tổ quốc mệnh mông, bồi hồi khắp non sông/ giờ giao thừa còn ấm, giọng nói của Bác Hồ/ cùng dựng xây đất nước cho đời thêm mơ ước/ tương lai sẽ ngập tràn một niềm tin bao la*. Hay trong ca khúc *Mùa xuân dâng Đảng* của Huy Thục: *Mùa xuân ta hát ngàn tiếng ca tha thiết/ Mùa xuân ta dâng ngàn đóa hoa tươi thắm/ dâng lên Đảng cộng sản Việt Nam quang vinh*. Còn nhạc sĩ Trọng Loan với tình yêu và niềm tin trọn vẹn dâng Đảng được thể hiện qua ca khúc *Niềm tin dâng Đảng* “đường đi lên phía trước tôi nguyện theo Đảng trọn đời/ kia bao nhiêu bao mơ ước nào nức trong lòng tôi”...

Đảng là mặt trời chiếu rọi non sông, là đóa hướng dương vươn lên mạnh mẽ trong nắng mai, Đảng soi đường chỉ lối cho nhân dân biết đứng lên đấu tranh thoát khỏi ách nô lệ, giành độc lập tự do. Mỗi người dân Việt luôn tin tưởng và hướng về Đảng, đi theo Đảng như trong lời ca của bài hát *Như hoa hướng dương*, nhạc Tô Vũ, lời Hải Như “như hoa hướng dương hướng về mặt trời/ chúng ta nguyện đi theo Đảng, đời đời nguyện đi theo Đảng”, chúng ta luôn tự hào về Đảng “từ có Đảng cất cao đầu ta đi” nhờ có Đảng mới có “một lớp học đầu thôn/ một bát cơm gạo trắng/ một cái bắt tay giữa nam nữ trên đường” hay “một câu hò, một ngôi chùa cổ...” lời ca mộc mạc, bình dị miêu tả về cuộc sống của nhân dân lúc bấy giờ, tuy đơn giản như vậy nhưng đó là ước mơ hàng trăm năm của dân tộc ta mới có được, một cuộc sống thanh bình, yên vui cho nhân dân mà chỉ có Đảng, nhờ có Đảng mang lại...

Mạch nguồn cảm xúc về mùa xuân dâng Đảng không bao giờ cạn, những ca khúc ca ngợi Đảng, về mùa xuân tươi đẹp luôn rạo rực trong lòng mỗi người dân Việt Nam. Những ca khúc ấy luôn mang lại cảm xúc tươi vui, phấn khởi, niềm hân hoan, lạc quan trước khung cảnh sang xuân của đất trời để hy vọng và hướng tới ngày mai tươi sáng, tốt đẹp.

4.2. Mùa xuân đất nước

Mùa xuân là thời điểm bắt đầu của một năm mới, mỗi ca khúc viết về mùa xuân luôn khiến lòng người ngập tràn cảm xúc. Trong mỗi người đều có những dấu ấn về mùa xuân đáng nhớ, luôn khắc ghi trong lòng, nhạc sĩ Văn Cao đã có *Mùa xuân đầu tiên* như thế. Khi đất nước hoàn toàn độc lập, cả nước vỡ òa trong niềm hân hoan, vui sướng, mùa xuân đầu tiên là khát vọng bao đời của nhân dân ta khi đã thoát khỏi những năm tháng chiến tranh, gian khổ, hy sinh. Nhạc sĩ muốn ghi lại cảm xúc của một *mùa xuân đầu tiên* của đất nước, *một mùa xuân mơ ước* một *mùa bình thường* có “khói bay trên sông, gà đang gáy trưa ven sông” niềm ao ước thật bình dị nhưng phải trải qua hàng trăm năm chiến tranh đất nước ta mới có

được đó cũng chính là “mùa xuân mơ ước” của mọi người, mọi nhà.

Mùa xuân đầu tiên ra đời năm 1976, viết ở nhịp $\frac{3}{4}$, giai điệu mềm mại, nhẹ nhàng, uyển chuyển của điệu valse, tính chất trữ tình khiến người nghe dễ rung động và cảm nhận về mùa xuân đầu tiên của đất nước “Rồi đặt diều mùa xuân theo én về/mùa bình thường mùa vui nay đã về/ mùa xuân mơ ước ấy đã đến đầu tiên”. Tuy tính chất không hào sảng, mạnh mẽ hồ hởi, phấn khởi như *Đất nước trọn niềm vui* của Hoàng Hà, *Như có Bác Hồ trong ngày đại thắng* của Phạm Tuyên trong những ngày đầu đất nước hoàn toàn độc lập, *Mùa xuân đầu tiên* của Văn Cao chọn cách nhẹ nhàng nhưng sâu lắng, da diết để khiến người nghe phải ngẫm, thấm và rung động trong mùa xuân đầu tiên năm ấy.

Mùa xuân đầu tiên của Văn Cao còn mang ý nhân văn sâu sắc, ca khúc vang lên mọi người cảm nhận được sự kỳ diệu của mùa xuân thống nhất đất nước, thấy được sự đoàn kết, hòa hợp dân tộc, cảm nhận được tình yêu thương giữa con người với con người *từ đây người biết thương người, từ đây người biết yêu người*, hoặc *Ôi giờ phút yêu quê hương làm sao trong xuân vui đầu tiên, ôi giờ phút trong tay anh đầu tiên một cuộc đời êm ấm...* tình yêu thương đó đã giúp xóa bỏ mọi rào cản, ngăn cách, hàn gắn vết thương chiến tranh, mang lại hạnh phúc cho nhân dân. *Mùa xuân đầu tiên* của Văn Cao với những ca từ bình dị nhưng mang ý nghĩa sâu sắc, ngày càng được nhiều người biết đến, mỗi dịp tết đến xuân về ca khúc lại vang lên, được công chúng đón nhận và yêu thích.

Mùa xuân đất nước còn được miêu tả qua nhiều ca khúc trong đó phải kể đến *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* của Xuân Hồng, *Em ơi mùa xuân đến rồi đó* của Trần Chung. Theo nhạc sĩ Xuân Hồng ca khúc *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* “là mùa xuân của đất nước, của dân tộc - mùa xuân thắng lợi”. Ca khúc mang tính nhân văn sâu sắc khi nhạc sĩ đã khéo léo lột tả một cách chân thực những hình ảnh, sự kiện của đất nước, sự hòa quyện giữa lịch sử và thiên nhiên. Sau bao nhiêu năm hai miền Nam - Bắc bị chia cắt, mùa xuân năm 1975 mốc lịch sử quan trọng đánh dấu sự thống nhất đất nước, hòa bình lập lại, giang sơn thu về một mối. Trong niềm vui sướng đến rơi nước mắt “vui sao nước mắt lại trào”, những giọt nước mắt hạnh phúc, chờ đợi và vỡ òa trong niềm vui chiến thắng “ôi hạnh phúc biết bao/ bao năm vẫn đợi chờ mà niềm vui như đến bất ngờ/ ngày đi như trong đêm mơ/ tuổi lớn rồi mà như ngây thơ”. Hình ảnh Thành phố Hồ Chí Minh trong ngày đại thắng được nhạc sĩ khắc họa “khắp đất trời biển rộng bao la/ cây xanh tươi ra lá trở hoa/ chào mùa xuân về với mọi nhà”,

ca khúc vang lên khiến người nghe liên tưởng đến hình ảnh hàng ngàn người đổ xuống đường trong niềm hân hoan, nụ cười rạng rỡ “ôi ta đang đi giữa rừng hoa hay ta đi giữa rừng cò”.

Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh của Xuân Hồng là mùa xuân đẹp mãi, sống mãi không chỉ với người dân thành phố mang tên Bác mà sẽ sống mãi trong lòng mỗi người dân Việt Nam. Một mùa xuân mang đến niềm vui, hạnh phúc lớn lao của dân tộc, mùa xuân của hòa bình, độc lập, tự do và hạnh phúc của nhân dân Việt Nam đó chính là mùa xuân đẹp nhất như trong lời bài hát mà nhạc sĩ khẳng định “Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh là mùa xuân đẹp nhất quê mình”.

Còn ca khúc *Em ơi mùa xuân đến rồi đó* của Trần Chung rất đơn giản và bình dị, nhạc sĩ cảm nhận về mùa xuân khi nhìn thấy *chim én bay về* và nghe *riú rít ngang trời*, nhìn thấy thắm đỏ ngàn hoa khát mặt trời và nghe *không gian mênh mang trong lời ca yêu thương đến với muôn người, đến với muôn đời...* Những thanh âm báo hiệu mùa xuân đã đến, một mùa xuân vui trọn vẹn “xuân ước vọng ngàn năm lại tới/ nghe lòng vui phới phoi”. Dường như nhạc sĩ đã lắng nghe được mùa xuân nói gì đó, khi *chim én riú rít ngang trời* như muốn nói với nhạc sĩ về một *mùa xuân nào nức công trường* với những *bàn tay dựng xây trên tầng cao mới*. Nhạc sĩ đã khéo léo lồng ghép tình yêu đôi lứa vào tác phẩm “Em ơi mùa xuân đến rồi đó/ nghe em mùa xuân nói gì đó/ em ơi mùa xuân mới gọi đó”, lồng trong tình yêu đôi lứa là tình yêu, niềm khát khao xây dựng quê hương đất nước giàu đẹp đã giục giã bước chân người đến những miền đất mới *để xây đắp ngàn đời sau hạnh phúc*.

Trong *Mùa xuân nho nhỏ* của Trần Hoàn, thơ Thanh Hải, có lẽ đó là cái duyên khi nhà thơ và nhạc sĩ đồng cảm về một mùa xuân đất nước thanh bình. Bài thơ *Mùa xuân nho nhỏ* của Thanh Hải được sáng tác khi ông nằm trên giường bệnh, nhạc sĩ Trần Hoàn phổ nhạc và chấp cánh cho bài thơ bay xa. Trong thơ có nhạc, trong nhạc có thơ đó là sự hòa quyện đồng điệu của hai tâm hồn nhạc sĩ và nhà thơ, âm hưởng thi ca và âm nhạc cộng hưởng đã tạo nên tâm vóc của *mùa xuân nho nhỏ*. *Mùa xuân xuân nho nhỏ* nhưng lại chứa đựng niềm khát vọng lớn lao, nếu mỗi người hãy là một mùa xuân nho nhỏ, là người có ích dù việc nhỏ nhất, tác giả khát khao được làm *con chim hót*, làm *một nhành hoa* trong vườn hoa muôn sắc màu, một *nốt trầm sao xuyên* trong bản đại hợp xướng để hòa quyện trong giai điệu mùa xuân đất nước, và làm *một mùa xuân nho nhỏ lặng lẽ dâng cho đời* góp phần xây dựng cuộc sống ngày càng tươi đẹp hơn.

...Mọc giữa dòng sông xanh, một bông hoa tím
biếc, ơi con chim Chiền Chiện, hót cho mà vang
trời. Từng giọt long lanh rơi, tôi đưa tay hứng về...

Ca khúc *mùa xuân nho nhỏ* của Trần Hoàn thơ Thanh Hải giúp người nghe cảm nhận một chút âm hưởng của ví giặm Nghệ Tĩnh “Mọc giữa dòng sông xanh/ một bông hoa tím biếc/ ơi con chim chiền chiện/ hót chi mà vang trời...” hay âm hưởng ca Huế “Mùa xuân tôi xin hát khúc Nam Ai Nam Bằng/ đất Huế nhịp phách tiền”. Ca khúc được viết ở nhịp 6/8, hình thức hai đoạn đơn tương phản, đoạn a viết ở giọng la thứ, giai điệu mềm mại, đậm chất trữ tình và giàu cảm xúc. Tác giả không chỉ nói về câu chuyện của riêng mình mà lồng ghép trong đó là suy nghĩ về quê hương, đất nước khi bao người chưa được toàn vẹn hạnh phúc, khi đất nước còn lăm nổi gian truân “Đất nước bốn nghìn năm vát vả và gian lao”, khi “Mùa xuân người cảm sung, lộc giắt đầy trên lưng”... với giai điệu trong sáng, nhẹ nhàng giúp con người vượt qua mọi nỗi đau chiến tranh, âm nhạc và lời ca hòa quyện đầy thuyết phục và đi vào lòng người. Đoạn b chuyển sang giọng la trưởng, âm nhạc dường như không tươi vui, rộn ràng theo thông thường của một ca khúc viết từ giọng thứ sang giọng trưởng, mà âm nhạc của đoạn b được tô đậm hơn cho đoạn a ban đầu “Mùa xuân, mùa xuân một mùa xuân nho nhỏ lặng lẽ dân cho đời/ Mùa xuân, mùa xuân tôi xin hát...” tác giả vẫn mang theo nỗi niềm, suy tư, niềm khát khao được cống hiến cho đời, mong muốn được làm một mùa xuân nho nhỏ trong vườn xuân đất nước.

Thanh âm mùa xuân đất nước là những thanh âm trữ tình, lãng mạn nhưng cũng rất đổi rộn ràng, vui tươi, hào sảng, trầm hùng. Thanh âm mùa xuân đất nước luôn làm cho lòng người rung động, làm xao xuyến đất trời và vang vọng mãi với thời gian.

4.3. Mùa xuân tuổi trẻ

Mùa xuân là mùa đẹp nhất trong bốn mùa, là mùa cho cây cối đâm chồi nảy lộc, đơm hoa kết trái. Trong thanh âm mùa xuân tuổi trẻ, của tình yêu đôi lứa có tới hai ca khúc cùng tên gọi đó là: *Tình ca mùa xuân* của Trần Hoàn và Tôn Thất Lập. Hai ca khúc ra đời trong giai đoạn đất nước vừa có hòa bình, vừa có chiến tranh. *Tình ca mùa xuân* của Trần Hoàn là tình yêu đôi lứa lồng trong tình yêu đất nước “em đi vào xưởng máy khi trời còn hơi sương” và “anh lại ra đi vui như ngày hội/ mùa xuân biên giới súng anh gác trời xa”, tình yêu cao đẹp của hai người, ở hai phương trời xa xôi cùng hướng về một mục đích cùng hoàn thành nhiệm vụ dù ở hậu phương hay tiền tuyến. Anh “trong chiến tuyến diệt thù có bàn tay anh chắc”, còn em nơi “hậu phương xa lác vũng vàng bàn tay em” để cho “xóm vui trong màu nắng như gọi đồng lúa chín vàng”, dù xa nhau cách trở luôn *giữ trọn lời tin nhau* để đón mùa xuân về cùng tin chiến thắng.

Còn *Tình ca mùa xuân* của Tôn Thất Lập toát lên sự lạc quan yêu đời của người lính trẻ “Nửa đêm nghe xuân về, nghe đời lên rất trẻ/ Đời vui khoác áo mới, phố phường hát tình ca/ Xuân đến khắp mọi nhà, hát mừng bao tin lạ/ Mùa xuân mùa yêu thương, tình xuân tình quê hương”.

...Nửa đêm nghe xuân về. Nghe đời lên rất.
 Vì yêu con sông dài. Yêu rừng xanh núi
 trẻ. Gọi tên em thầm nhớ. Lời ru em đạt...
 đờ, và yêu bao đồng lúa. Chợt yêu anh lính...

Ca khúc viết ở giọng Adur, nhịp 6/8, giai điệu ngọt ngào, sâu lắng giúp người nghe cảm nhận tình yêu tuổi trẻ thấm đượm trong tình yêu đất nước, trong cái riêng có cái chung và ngược lại “nửa đêm chờ đón xuân, nhớ anh còn ven rừng/ ôm đàn ôm cây súng đứng gác bao niềm vui” cái riêng được uơm mầm và lớn lên trong cái chung đó, thanh âm của mùa xuân được nhạc sĩ viết lên theo từng cung bậc cảm xúc trong sự giao hòa giữa lòng người và đất trời.

Thanh âm mùa xuân của tuổi trẻ, của tình yêu đôi lứa còn được thể hiện trong nhiều ca khúc như: Niềm hân hoan, rộn ràng của tình yêu đầu trong ca khúc *Lời tỏ tình của mùa xuân* của Thanh Tùng “Em ơi nghe chẳng tình yêu, tình yêu hé nở ban đầu/ Như xuân đang sang menh mang, như con tim yêu thương nồng cháy”. Còn tình yêu đầu của Dương Thuỵ lại được khắc họa trong *Lắng nghe mùa xuân về* “Phải chăng nụ hoa mùa xuân đang hé nở/ Phải chăng mầm non mùa xuân đang hé mở/ Phải chăng tình yêu đầu tiên đang gõ cửa/ Khi anh trông em ung dung bên thềm nhà”, hay một chút ngọt ngào khi đôi lứa được hạnh phúc bên nhau khi mùa xuân tới trong ca khúc *Mùa xuân bên cửa sổ* của Xuân Hồng: “Cao cao bên cửa sổ có hai người hôn nhau, đường phố ơi hãy im lặng cho hai người hôn nhau/ Chim ơi đừng bay nhé, hoa ơi hãy tỏa hương và cây ơi lay thật khẽ cho đôi bạn trẻ đón xuân về”.

Trong khung cảnh mùa xuân của đất trời, lòng người dường như háo hức và rộn ràng hơn, mùa xuân là chất xúc tác diệu kỳ cho tình yêu đôi lứa. Trong hương xuân ngát ngát một chút nhớ nhung, một chút giận hờn, thương yêu để tô điểm cho mùa xuân thêm tươi đẹp.

5. Thảo luận

Để lắng nghe những thanh âm của mùa xuân, bài viết đã nghiên cứu, thu thập và tổng hợp các ca khúc viết về mùa xuân, sau đó phân tích, sắp xếp theo các chủ đề: Mùa xuân dâng Đảng, mùa xuân đất nước, mùa xuân tuổi trẻ. Bài viết phân tích ý nghĩa nội dung lời ca để người nghe phần nào đó hiểu về hoàn cảnh sáng tác, về nhạc sĩ, về thông điệp mà ca khúc muốn gửi gắm qua đó làm nổi bật các chủ đề đã lựa chọn. Ngoài ra việc phân tích giai điệu, tiết tấu, hình thức âm nhạc của các ca khúc giúp người nghe hiểu và cảm nhận sâu sắc tính chất âm nhạc của những tác phẩm đó.

6. Kết luận

Mùa xuân bắt đầu cho một năm mới với biết bao dự định, hy vọng tốt đẹp cho tương lai, mùa xuân là khoảng thời gian khiến con người có nhiều tâm trạng, nhiều cảm xúc nhất. Những tâm tư, tình cảm đó được thể hiện qua những nét nhạc, lời ca chứa chan tình người, tình xuân. Thanh âm mùa xuân trong ca khúc Việt không chỉ có mầm non mùa xuân đang hé nở, cây lá đâm chồi nảy lộc, ngàn hoa khoe sắc thắm, đàn chim én bay liệng riu rít ngang

trời... mà thanh âm mùa xuân còn biểu hiện của tình yêu thương con người với con người, lòng biết ơn Đảng, Bác Hồ, quê hương, đất nước... Thanh âm mùa xuân trong ca khúc Việt là khát vọng được sống trong hòa bình, ấm no, hạnh phúc, khát vọng được cống hiến, sống có ý nghĩa, có ích cho xã hội góp phần xây dựng quê hương đất nước ngày một giàu đẹp. Do vậy, mùa xuân trong ca khúc Việt thật là đẹp và luôn được mọi người đón nhận.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Dương Anh (2010), *Ca khúc là gì?*, Tạp chí Văn học Nghệ thuật, tháng 1/ 2010.
- [2]. Nhiều tác giả (2000), *Âm nhạc mới Việt Nam tiến trình và thành tựu*, Nxb Viện Âm nhạc, Hà Nội.
- [3]. Nhiều tác giả (2001), *Tuyển tập 100 ca khúc chào thế kỷ*, Nxb Thanh niên, Hà Nội.
- [4]. Nguyễn Đăng Nghị (2010), “Xuân Hồng với những chặng xuân”, *Tạp chí Trường Đại học Nghệ thuật Trung ương*, Hà Nội.
- [5]. Nguyễn Đăng Nghị (2011), *Bay lên từ truyền thống*, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
- [6]. Tú Ngọc (1998), “Ca khúc quần chúng giai đoạn 1945-1954”, *Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật* (số 12), Hà Nội.
- [7]. Tú Ngọc - PGS.TS. Nguyễn Thị Nhung – TS, Vũ Tự Lân - Ngọc Oánh - Thái Phiên, *Âm nhạc mới Việt Nam tiến trình và thành tựu*, Viện Âm nhạc.
- [8]. Nguyễn Đình San (2021), “Trần Hoàn và hai bài hát đặc sắc về mùa xuân”, *Tạp chí Công an Nhân dân online*.

THANH ÂM MÙA XUÂN TRONG CA KHÚC VIỆT

Trịnh Thị Thúy Khuyên

Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch Thanh Hóa
Email: trinhthithuykhuyen@dvttdt.edu.vn

Ngày nhận bài: 02/01/2024
Ngày phản biện: 03/01/2024
Ngày tác giả sửa: 10/01/2024
Ngày duyệt đăng: 26/01/2024
Ngày phát hành: 31/01/2024

Một năm có bốn mùa Xuân, Hạ, Thu, Đông nhưng có lẽ mùa xuân là mùa được mọi người chờ đón hơn cả. Bởi sau mùa đông lạnh giá là mùa xuân ấm áp, cây cối đâm chồi nảy lộc, khoe sắc tỏa hương. Đã từ lâu, mùa xuân luôn là nguồn cảm hứng bất tận, là đề tài yêu thích của các nhà thơ, nhà văn, họa sĩ, nhạc sĩ sáng tác nên những tác phẩm có giá trị mà trong đó phải kể đến các sáng tác về ca khúc. Những ca khúc về mùa xuân được các nhạc sĩ cảm nhận và thể hiện ở nhiều cung bậc cảm xúc khác nhau. Những thanh âm mùa xuân vang lên giúp mọi người thấy được hình ảnh con người Việt Nam trong chiến tranh, trong hòa bình, trong lao động, trong cuộc sống đều rất đổi bình dị mà đẹp đẽ. Đứng trước mùa xuân, trước sự thay đổi của đất trời, vạn vật, thiên nhiên, con người... sự xúc động trước những thay đổi đó chính là mạch nguồn cảm xúc để các nhạc sĩ viết nên những tác phẩm, những ca khúc hay dâng hiến cho đời.

Từ khoá: Thanh âm; Ca khúc; Mùa xuân.